XIII-ik évfolyam. 31-ik szám. Kőszeg, 1893. julius 30-án.

KŐSZEG ÉS VIDÉKE

Szépirodalmi, társadalmi, és közgazdasági hetilap.

Megjelenik hetenkint egyszer, vasárnap.

Előfizetési ár:
Egész évre 4 frt = 8 korona, félévre 2 frt = 4 korona, negyedévre 1 frt = 2 korona.
Egyes szám ára 10 kr

Felelős szerkesztő:
WITTINGER ANTAL.
Kiadó és laptulajdonos:
FEIGL GYULA.

Előfizetési pénzek és reclamátiók a kiadótulajdonoshoz, Feigl Gyula nyomdászhoz (városkör 81) intézendők.
Nyilttér sora 20 kr. — Hirdetések nagyság szerint.

A fürdés.

A változó légmérsékleti viszonyok s az élet küzdelmes pályája követelik, hogy minden ember képes legyen azoknak testünkre gyakorolt pusztitó hatásának ellenállani, vagyis hogy testünket s lelkünket edzetté tegyük különféle változások elviselésére.

Testünk edzésének egyik legfontosabb eszköze a viz, ha ezt naponkint mint fürdőt használjuk.

A viz nemcsak tápszer, hanem mint a bőr tisztaságának eszközlője, megifjudásunk igazi forrása. A tisztaság a látható egészség, a tisztaság az a testnek, a mi a tisztesség az erkölcsnek, irta Baco, — s az, a mi a szeretetrevalóság a léleknek, — tette hozzá La Rochefoucauld.

Jó vizet inni, sőt belemerülni: a mai kor egészségügyi vallása, a tisztaság s annak családi keresztelő helye a fürdő-kád, s hittétele a mindennapi fürdés.

A bőr élete egyéniségünkkel a legbensőbben függ össze. Ha X vagy Y-nak levágják karját vagy lábát, azért ő megmarad Péternek vagy Pálnak, de akiről a bőrt lehuzzák, annak egyénisége is elveszett s anatomiai praeparatummá süllyedett. Ám nemcsak azért nagyfontosságu a bőr egészsége és tisztasága, hanem azért is, mert hétféle működést végez: védi a testet és a belső szerveket; az idegek segitségével a tapintás, légnyomás, hőmérsék és fájdalom érzetét közli velünk; kiválasztó működést végez; t. i. izzadó mirigyei vizet, szénsavat, illó zsirsavakat és ammoniákos ürülék-anyagokat választanak ki; lélegzésben a tüdő segédszerve; most felszivó (absorbaáló) ereje van, majd tisztitó készülékként működik és végre kisugárzás segélyével a test melegét szabályozza s körülbelül egyforma hőmérsékben tartja, azaz egészségben.

Midőn a vér szabadon forog a bőrön át, a test heve növekedik; ellenben leloholad ez a hő, midőn az izzadás kiüt a bőr-fölület milliónyi pórusain, ép mint ahogy meleg csöveket nedves rongyokkal lehüthetünk. A fürdés a bőr eme működéseinek nagy előmozditója.

Ma gazdag és szegény nagyon kevés költséggel mindennap igénybe veheti a fürdőt, melyet a régi nemzedékek királyi fényüzésnek tekintettek. A történetirói följegyzések ma is bámulattal emlegetik a Cleopatra, Valois Margit, Ausztriai Anna és Madame de Pompadour mindennapi fürdőjét. Sparta és Róma ifjainak erőt, szilárd testrészeket, állandó egészséget a hideg viz használata adott. Fa a levelén sárgul, ember a bőrén vénül, ezt a ma közkeletü élettani tételt ezek az előkelő nők nem tudták, csak érezték. Ezt a szomoru esélyt a bőr kellő gondozásával soká késleltethetjük.

Ma tehát mindenkinek módjában áll a tiszta bőr aristokratájává lenni, s egyszersmind ifjuságát megnyujtani a mindennapi zuhanynyal vagy tetőtől talpig való vizes ledörzsöléssel. Csakhogy ez a zuhany s az a ledörzsölés hideg vizzel történjék, mert a langyos vagy meleg viz inkább gyengit, petyhüdté teszi az izmokat és ránczossá a bőrt.

A meleg fürdő — miut a történelem mutatja — népeknél és egyéneknél egyiráut a hanyatlás jele, a megvénhedés s a pusztulás előhirnöke. A rómaiak tepidaziuma volt valószinüen — ugymond Daryl — a barbarok legnagyobb szövetségese.

A friss vér működésre serkenti a bőrt és reákczióra az idegeket; sietteti a sziv mozgását s mintegy uj életerővel látja el a szervezetet. A mindennapi fürdő arra való, hogy a bőrt a külbehatások ellen megedzze. És ez az edzés nemcsak a bőr-idegek érzékenységének kevesbedésében, illetőleg bizonyos foku eltompulásában áll, hanem áll abban a vivmányban is, hogy a bőr hajszál edényei a fokozott működés következtében lassan-lassankint kitágulnak és sokkal több vért forgatnak, mint azelőtt. És a bőrnek, ennek a testünk felületén elágazott tüdőnek hajszáledényhálózata hasonlit egy melegviz-fütés cső-rendszeréhez, mely a bőrt szakadatlanul átmelegiti. Ez a fütő-készülék gyakori fürdés által megedződve, sokkal több munkát bir el, s a rendkivüli melegveszteséget is gyorsan helyre birja pótolni.

Ugyan ki látta, hogy a tüdő-katarhussal vagy náthával vesződjék a czigány vagy czigányasszony, holott télviz idején is mezitláb jár. Ellenben mi a legkisebb időváltozás mellett is igen könnyen meghülünk s megkapjuk ezt a betegséget.

„Egy czigányasszony talpa — ugymond Schreber — mely az időjárás szigoruságának védtelenül ki van téve, nemcsak edzve van mindennemü hülés ellen, az esztendőszámra történő mezitlábjárás következtében, de egyszersmind azoknál a bonctani változásoknál fogva, melyeknek épen ez a megszokás a szerzője, a behatások nagy részének

TÁRCZA.

A szabadban.

— A való fantáziája. —

Rajongok a természetért s annak szinpompában ragyogó gyermekeiért: az illatozó mezei virágokért.

Fel is keresem őket, ha hivatásszerű kötelességem teljesitése után pár percnyi szabad időm van; de különösen a nagy szünidők alatt egyetlen délután sem mulasztom el, hogy fel ne keressem a mezőt, el ne menjek az erdő árnyas fái alá s ne gyönyörködjem a természet nagyszerűségében, az illatozó virányos térekben; hogy nagy lélegzetvétellel ne szívjam az üde, frissitő léget s megpihenve a haragos zöld lombkoszorús fák alatt, ne hallgassam a természet egyszerű dallosainak harmonikus zenéjét.

Úgy el tudok ilyenkor merengeni, hogy észre sem veszem, mikor a nap a távol hegyek között lehanyatlik s az alkony szürke köpenyébe burkolja a látókört. Gondolataim — „e sebes szárnyú sasok“ — megindulnak, bebarangolják a távolt messze, messze felkeresik azokat, a kiket a sors szétválasztott tőlem s sokszor elfáradnak mire odaérnek, a hol feltalálják azokat, a kiket keresnek.

Így ültem egy forró juliusi nap délutánján egy százados tölgy árnyában az erdő tisztásán, kifáradva a mező virágainak szemlélésében, melyeknek illata kábitólag hatott egész idegzetemre.

A tölgy egyik zöldellő lombján bús gerle turbékolt, várva a párját; a mélabus hangok úgy egybeillettek kedélyhangulatommal, hogy szinte rosszúl esett, mikor a búsuló madár párja megérkezett s a bús hangokat, azok az örömet kifejező nevetés váltotta fel, melyet a természet madarai közül egyik sem tud úgy jelezni, mint a gerlice.

A boldog pár a dobogó kis szivek boldogságát jelentő csókot váltott, együtt nevettek egy pár percig, aztán együtt étették meg a kis fészek pelyhedző magzatait; úgy elnéztem őket s szinte irigyeltem a boldogságot tőlük, pedig ily boldogok vagyunk mi is otthon kis családi körüukben, miut ez a gerlepár. Boldogok s mégis oly nehéz kő nyomja az én szivemet, oly súlyosan nehezedik valami kimondhatatlan lelkemre, hogy szeretnék tőle minden áron meuekülni, de nem tudok.

A gerlemama felváltotta a gerlepapát s most ő röpült el, hogy a papa felügyelete alatt visszamaradt picikék számára az elfogyott mag helyett új készletet szerezzen be.

A him — erősebb természetü lévén, — nem búgott bánatos hangon eltávozott párja után; csendesen elaltatta magzatait, aztán széttekintett, láttam, unatkozik, s keres valakit, a kivel társaloghasson.

Egyszerre észrevett engem a fa tövében, s megszólitott: — mit merengsz egyedül s miért szegzed tekintetedet oly merően az előtted elvonuló semmiségbe?

— Gondolkozom, — volt rövid feleletem, azt hívén, hogy a gerle megérti, hogy nincs szándékom társalgásba merülni vele.

Tévedtem. Az erdők szende gyermeke nem vett tudomást elutasitó rövid válaszomról, hanem tovább beszélt: — Tudom, hogy gondolkozol, sőt azt is tudom, mint mindjárt meggyőzlek róla, azt is tudom, hogy miről gondolkozol; pedig kár gondolkoznod, mert a gondolat nem elég ott, a hol tenni kell, s egy ember nem tehet ott semmit, a hol 25 ezer ember vélvetett munkája vezethet csak eredményre; tudom jól, hogy a falu tanitója vagy, ismerlek rég, hisz sokszor pihensz itt feszünknek védelmet nyújtó tölgyfánk tövénél, s mindannyiszor azon gondolkozol, miért kell annyit türnie a népnevelés szent ügyéért buzgolkodó apostoloknak, — a tanitóknak, mért kicsinyli az emberi társadalom a nemzet jövő támaszait nevelő 25 ezer tanitót, s miért talál mindenfelé süket fülekre a tanitóság jogos panasza s méltányos követelése?

A füleimbe hangzott szavak megrázkódtatták egész valómat; az igénytelen tollazatú, de mélyen érző madár nemcsak eltalálta, hanem szavakba önté gondolataimat s önkéntelen intéztem hozzá e kérdést: — honnét tudod, hogy gondolataim tárgya az, mit elmondottál?

— Lelkedbe látok, — volt kérdésemre a felelet, s a nélkül, hogy szünetet tartott volna a gerle, tovább folytatá: — Otthon boldog családi körben élsz, szerető nő, szeretett gyermekek veszuek körül s lelked mégis súly nyomja, szived mégis fáj, mert önmagad és kartársaid nem találtok méltánylást a társadalomban.

Igaza volt szószerént; csak most tudtam magam is, mi fáj szivemuek, mi nyomja lelkemet, csak most, midőn azt kifejezve tárta föl előttem a gerle, most tudtam, hogy a tanitóság ügye az, mi boldogságomra oly zavarólag hat. S mely sóhaj kelt ki keblemből.

A szürke tollú madár megértette a sóhajt s vigasztalni kezdett: — de, — mondá, — de ne essél kétségbe, nincs oly rossz, mi jóra nem fordúlhat, nincs oly nehézség, melyet az erős tetterő leküzdeni nem képes, nincs oly akadály, melyet a férfias és szilárd kitartás el nem háritana utatokból, s nincs oly törekvés, mely diadalmas eredményhez nem jutna, ha az egyesült erő küzd azért; hallgass reám, fogadd meg tanácsomat, közöld azt kartársaiddal, álljon össze a 25 ezer tanitó, s követve azt, egyesült erővel küzdve ki fogjátok vivni a diadalt a tiétek lesz a jövő kárpótlásául a múlt szenvedéseinek, hallgass reám s kövessétek tanácsomat.

ellent bir állani. Csak egy pillanatig vegyük szemügyre nagyitó-üveggel egy kényes urhölgy és egy czigányasszony talpbőre közti különbséget s tüstént átlátjuk, hogy az emberi bőrt, testünknek ezt az élő védfalát, edzés által a külbehatásokkal daczoló bástyává alakithatjuk. Erről a védbástyáról a betegségeknek nevezett ellenségünkkel különösen pedig a köszvény, majd ideg-gyöngeséggel, huruttal stb. legbiztosabban szembe állhatunk. Hiszen a betegségek, mint a harapós kutyák: ha szembe futunk velük, meghátrálnak, de ha elölük megfutamodunk, megharapnak."

Tegyük bőrünket erőssé, egészségessé s az könnyen fog daczolni a temperatura változásaival, s az anyának nem kell folytonos rettegésben élni, hogy gyermekük meghül, mert nincs elég melegen öltözve, s hogy mihelyt a lába megázik, mindjárt tüdőhurutot vagy tüdővészt kap.

A mindennapi fürdőnek végre erkölcsi hatása s van. Nem hiába tette a ker. vallás a keresztség által a vizet az erkölcsi tisztaság jelképévé. A ki testét a szennytől tisztán tartja, rendesen erkölcse tisztaságát is megóvja; a fürdés tehát az erkölcsi szeplőtlenségnek is az elősegitője.

„A friss viz — ugymond Daryl — mintegy anyagi lelkiismeret, mely az alávaló gondolatokat eltávolitja vagy legalább elodázza." Igy függ össze tisztaságával: a bőr üdesége a lelkiismeret érzékenységével, amit nevezhetnénk első sorban a bőr ethikájának is.

HIREK.

☛ **Tisztelettel kérjük előfizetőinket miszerint előfizetési pénzeiket és hátralékaikat a kiadó FEIGL GYULA nevére beküldeni sziveskedjenek.**

— **Személyi hirek.** Dr. *Németh* Antal kir. tanácsos, a győri tankerület főigazgatója családjával együtt a napokban Kőszegre érkezett, hol mint a benczés székház vendége hosszabb ideig fog tartózkodni. — *Kun* Gyula székes-fővárosi tanácsos, ki szabadság idejét Kőszegen nyaraló családjánál töltötte, mult csütörtökön hagyta el városunkat.

— **Magyar udvartartás.** Ő felségének az őszi nagy hadgyakorlatok alkalmával valószinüleg magyar udvartartása lesz Kőszegen; legalább erre enged következtetni azon körülmény, hogy a városkapitányi hivatal hivatalos megkeresést kapott, hogy gróf *Szápáry* Géza m. kir. főudvarmester részére alkalmas lakásról gondoskodjanak, ki ő felségével fog leérkezni szeptember 16-án.

— **Diszpolgári oklevél átadása.** Olvasóink tudják már, hogy *Major* János prépostot Kőszeg városi plébánost Kőszeg szab. kir. város képviselő-testülete egyhangulag diszpolgárává választotta. Az erről szóló fényesen kiállitott diszpolgári oklevelet mult vasárnap délben adta át egy e czélból kiküldött bizottság, mely a polgármester vezetése alatt a következő tagokból állott: *Beke* Lajos, *Tuczentaller* Lajos, *Porpáczy* János, *Lauringer* János, *Korchmáros* Menyhért, *Kőszegi* József, *Waisbecker* Ede. Polgármester ur rövid szavakban üdvözölte prépost ur ő nagyságát mint a város érdemdús diszpolgárát, mire az ünnepelt hosszabb beszédben köszönte meg e megtiszteltetést. A bizottság ezután még hosszabb ideig maradt a prépost ur fogadótermében, hol a templom számára készült főoltár, a mellékoltárok, az orgona és szószek gyönyörü góthstylü tervrajzait szemlélték meg, melyek általános meglepetést keltettek s meggyőződött mindenki arról, hogy nemcsak a templom külseje lesz oly elragadó szép épitmény, hanem hogy annak belső berendezése is teljesen megfelelő összhangban lesz a pompás külsővel.

— **A tüzoltó-ünnepélyre** szóló belépti jegyek már szétküldettek és ezentul *Unger* Ödön pénztárosnál és az ünnepély napján az e czélra felállitott pénztáraknái lesznek kaphatók. A ki legalább 3 frtot fizet, családjegyre tarthat igényt. Személyjegy az összes ünnepélyekre 2 frt; a kik 1 frtot ráfizetnek erre, becserélhetik családjegyre. Egy személyjegy ára csakis a zászlószentelési ünnepélyre 1 frt, az estélyi táncmulatságra szintén 1 frt. A jegyek könnyebb ellenőrzés czéljából a gomblyukba, vagy a kalapra, feltünően kitüzendők.

— **Egy kis plagium.** A *Günser Zeitung* révén tudtuk meg, hogy a Grácz on megjelenő *Tagespost*-ban e hó 16-án városunkról *Güns* czim alatt tárczaczikket közölt valami *Józsi*. A *Günser Zeitung*, mely a czikket mult vasárnapi számában mint a kőszegiek régi barátjától eredőt reprodukálja, igen érdekesnek találja azt, nem veven észre, hogy az egész egy kis plágium, elkövetve egy olyan által, a ki *Wittinger* Antal *Kőszeg városa és környéke* (németben: *Die Stadt Güns und ihre Umgebung*) czimü munkájából hatalmasan böngészett és irt ki annélkül, hogy a forrást megnevezte volna, egész sorokat. Mi ezért Józsi urra eppenséggel nem haragszunk, hanem csak mintegy konstatálni akarjuk, hogy a czikk nem tartalmaz semmi ujat, semmi feltünőt, tehát semmi olyast, a miért érdemes volna ámulatba esni.

— **Felhivás a hölgyekhez.** A tüzoltó-ünnepély rendező-bizottsága tisztelettel kéri az összes háziurakat, hogy házaikra az ünnepély napjain zászlót tüzzenek, továbbá kéri Kőszeg város hölgyeit, hogy a városba és az ünnepélyre felvonuló tüzoltóknak virágcsokrokkal kedveskedjenek, amiért már előre is hálás köszönetét nyilvánitja *a rendezőség.*

— **Az aratás.** Szorongó szivvel fogott a gazda az aratási munkához, mert vajmi kevés reménynyel kecsegteti őt az idei eredmény. A termény minősége helyenkint nemcsak silány, hanem teljesen rossz. Ugyanez várható attól, a mi még csak ezután kerül kasza alá. Szalma szintén nagyon kevés lesz, s az is rendkivül silány.

— **Elektromos világitás.** Mint értesülünk, a Ganz és társa czég a jövő hó elején kezdi meg városunkban a villany-világitás berendezését.

— **A tüzoltó-ünnepély alkalmából** a rendes vasuti összeköttetésen kivül vasárnap éjjel (aug. 6-án) 11 órakor egy rendkivüli vonat is fog Kőszegről Szombathelyre indittatni; ezáltal a Szombathely és gyöngyösvidéki vendégek az összes ünnepélyeken részt vehetnek és még éjjel utazhatnak vissza.

— **Bucsu.** Ma tartják a benczések templomában a bucsut. E templomnak ugyanis szent Jakab a védőszentje, melynek emléknapja julius 25-re esik. A bucsut mindig az erre következő vasárnapon tartják.

— **Készülődések.** Lázas tevékenységgel foglalkozik a város lakossága a királyfogadás készületeivel. Az épületek szépitése s tataroztatása most már nagyobb arányokat öltött s legtöbbje az uriházaknak impozáns külsejökkel tünnek a járó-kelők szemébe. Rá került a sor a középületekre is amint látszik. A járásbiróság helyiségeit is javitották s kicsinositották s most a külső részét fogják majd egy kissé szebb szinbe hozni, ami valóban rá is fér.

— **Országos vásár.** A mult hétfői vásár aratás idejére esvén, nem sokat számitott. Ilyenkor a gazda még nem rendelkezik pénz felett, tehát a bevásárlási forrásokat sem keresi fel, hanem ahelyett dolgozik a mezőn. A felhajtás sem volt valami kedvező; felhajtottak összesen 1902 drb marhát, ebből eladtak 809 drbot.

— **Mire ügyeljünk most.** Középületeinket s magánházainkat tetemes költségen javittattuk s bemeszeltettük. Tisztán, csinosan áll legtöbbje, kellemesen érintve látóérzékeinket s emelve a várost, mely legközelebb falai közé fogadja a fejedelmi vendégeket. Költekeztünk, táradoztunk, hogy tisztaság tekintetében megőrizzük régi hirünket. Ande ügyelnünk is kell már most, hogy kárba ne veszszen mindez. Rendetlenkedő gyerkőczök, vidéki atyafiak piszkolodó szokásaira hivjuk fel a hatóság és a közönség figyelmét.

— **Lóvizsgálás.** Ma délelőtt a városban levő összes lovak hatóságilag vizsgálat alá vétetnek, hogy a netalán előforduló gyanus állatok esetleg bajt ne hozzanak a leérkezendő udvari- vagy a kiséret lovaira.

— **Tüzoltók ünnepe.** A jövő héten rendezendő tüzoltó-ünnepségek igen fényeseknek igérkeznek. A programm sikeres kivitelén erélyesen fáradozik a helyi rendező-bizottság, elkövetvén mindent, hogy az ország minden részéből ideseregló tüzoltó-bajtársakat igazi magyar vendégszeretettel fogadhassa s ittlétüket kellemessé, emlékezetessé tehesse.

— **Dalestély.** A kőszegi *Concordia* férfidalegyesület f. é. julius hó 30-án a bálház kertjében ez évi II-ik dalestélyét tartja. Kezdete délután 5 órakor. Kedvezőtlen idő esetén a teremben tartják meg s ezen esetben 8 órakor fogják kezdeni.

— **Hirdetmény.** Kőszeg szab. kir. város pénztári hivatala által ezennel közhirré tétetik, — hogy az 1893. évre készitett III. oszt. keresoti adó ugy a nyilvános számadásra kötelezett egyletek és vállalatok adókivetési lajstroma a szombathelyi m. kir. pénzügyigazgatóságnak 28431. számu rendelete folytán f. évi julius 27-től augusztus 4-ig bezárólag alulirott hivatalban közszemlére ki van téve. Kőszeg, 1893. julius hó 27.

Városi pénztár.

— **A tüzoltó-ünnepély** alkalmából a rendezőségnek szüksége lesz 30—40 tanoczra, kik az elszállásolásnál és a tüzoltók felvonulásánál a rendezőségnek segitségére lennének. A rendezőség ez uton kéri a helybeli iparosokat, hogy engedjék meg felnőttebb tanoczaiknak a segédkezést és jelentsék be azokat ama küldöttségnél, ki az e czélra kiállitott aláirási ivet fogja bemutatni. A tüzoltó-egyesület szivesen fogja a tanoczok fáradozásait jutalmazni.

— **Kerékpáros-verseny.** A szombathelyi *Pannonia kerékpáros-egylet* augusztus 20-án, Szent-István napján országos uti kerékpáros-versenyt tart. A verseny sorrendje a következő:

I. Tourista-verseny. A szombathely-kőszeg-rohonczi elsőrangu államuton. Távolság 50 km. Nyitva minden magyarországi mükedvelő kerékpáros részére bármilyen együléses gépen. Dijak: Elsőnek: A szombathelyi hölgyek aranyérme; másodiknak: egyesületi ezüst érem; harmadiknak: egyesületi bronczérem. Tét 6 korona.

II. Kezdők-versenye. Távolság 1500 méter a szombathely-pinkafői elsőrangu államuton. Résztvehet minden magyarországi mükedvelő kerékpáros bármilyen együléses gépen, ha 1893-ban tanult kerékpározni és versenydijat még nem nyert. Oly safetysták, kik 1893-ban tanultak magas gépen járni: a magas gépen kezdőknek tekintetnek. Elsőnek: egyesületi ezüst érem; másodiknak: egyesületi broncz-érem. Tét 4 korona.

III. Biztonsági kerékpárverseny. Távolság 5000 méter a szombathely-pinkafői államuton. Nyitva minden magyarországi mükedvelő kerékpáros részére. Elsőnek: A szombathelyi urak aranyérme; másodiknak: egyesületi ezüst érem; harmadiknak: egyesületi broncz-érem. Tét 6 korona.

IV. Magas kerék-verseny. Távolság 5000 méter a szombathely-pinkafői államuton. Nyitva minden magyarországi mükedvelő kerékpáros részére. Elsőnek: Egyesületi ezüst érem; másodiknak: egyesületi bronczérem. Tét 4 korona.

V. Vasvármegyei verseny. Távolság 2000 méter a szombathely-pinkafői államuton. Nyitva minden vasvármegyei uri kerékpáros részére. Elsőnek: a Kőszegi Bicycle Club tiszteletdija. Tét 4 korona.

VI. Vigaszverseny. Távolság 2000 méter a szombathely-pinkafői államuton. Nyitva azon kerékpárosok részére, a kik az előző versenyekben részt vettek, de első dijat nem nyertek. Elsőnek: Egyesületi ezüst érem; másodiknak: egyesületi broncz-érem. Nevezés a helyszinén.

Nevezéseket elfogadnak: Polgár Bertalan a P. K. E. titkára Szombatholyen, és Földesy János a S. B. C. elnöke Szombathelyen.

Nevezések zárlata 1893-ik évi augusztus hó 11-én d. u. 7 órakor.

— **(Rövid hirek.) Baross Gábor** emlékszobrára rövid egy év alatt 83,653 frt gyült egybe. A szobor elkészitését illetőleg már kiirták a pályázatot. — **Báró Bauer** Ferdinánd közös hadügyminiszter f. hó 22-én meghalt. Temetése 25-én volt fényes katonai pompával. — **Massage-intézet.** *Magyassy* Pál, budapesti tanár, ki a massage-cúrát Stockholmban sajátitotta el, Szombathelyen ily intézetet szándékozik létesiteni.

— Hallgatlak, — biztositám a beszélőt s iskolai gyermek figyelmével kisértem minden szavát, egyetlen egy hangot sem ejtve el abból.

— Az tagadhatatlan, — kezdé tanácsadását az engem egyik ámulatból a másikba ejtő filosofus madár, — tagadhatatlan, hogy a mig az egyesült erő a lehetetlennek látszó eszméket is eredményhez tudja juttatni, addig a szétforgácsolt erő a már létezo eredményeket is tönkre teszi, s e tapasztalatból indulva ki, tanácsom az, hogy a tanitóságnak, ha eredményhez akar jutni, össze kell tartania s vállat a vállhoz téve kell küzdeni igazaiért, jogos követelményeiért; de a küzdelem csak akkor vezethet eredményhez, ha annak helyesen megválasztott eszközei vannak. Ez eszközök következők: mindenekelőtt tömörülni kell a tanitóságnak, le kell vetkőznie az egyéni ambiciót, mely válaszfalat képez a tanitó és tanitó között s fölébe akarja emelni a székesfővárosit a vidékinek, a városit a falusinak, az igazgató- vagy vezértanitót az osztálytanitónak, az államit a felekezetinek; a tanitóságnak egy tömör falánxnak kell lennie, a mely behatolhat oda, a hová be kell hatolnia, s a melynek sorait szét nem verheti sem hatalom sem ellenszenv, sem társadalmi kicsinylés. A tömöritett falánxnak fel kell emelnie és pedig nyilt homlokkal, az öntudat edza bátorsággal s követelnie kell a megélhetéshez szükséges fizetési minimumot, követelnie kell a tanitói szolgálati pragmatikát, s követelnie kell a szakszerű járáskori felügyelet gyakorlását; s e három egység követelésének érvényesitéséhez szükséges az az eszköz, melyet eddig ti tanitók egészen figyelmen kivül hagytok. Meg kell ugyanis a tanitóságnak tudnia, kik azok az országos képviselők, a kik a tanitóság igazi barátai s ezek körül kell csoportosulnia, ezeknek megválasztatását kell egész erkölcsi erejével támogatni s ez az erkölcsi erő messze kiható, hisz 25 ezer értelmes embernek erkölcsi ereje ez; törekednie kell a tanitóságnak, hogy a saját kebeléből minél több szakférfi kerüljön a törvényhozó testületbe, mert csak az tud kellően védeni valamely ügyet, a ki azt ismeri, a ki azt átérzi; nem szabad visszariadnia a tanitóságnak a szellemi munka mellett még az anyagi áldozatoktól sem, hisz csak pár fillért kell áldoznia minden tanitónak s a 25 ezer pár fillér nagy dolgokra elég lesz, hisz a tenger maga is csak cseppekből áll. Terjesztenie kell a tanitóságnak az eszmét, hogy miként a „pap is az oltárról él", a tanitónak is hivatása után kell megélnie és pedig a társadalom által tőle megkövetelt módon s ha ezt a társadalom lehetővé nem teszi, oda kell hatnia a tanitóságnak, hogy a jövő nemzedéke e hálátlan s még csak a megélhetést sem biztositó pályától távol maradjon, mert csak akkor fog a tanitóság értéke valóban méltányoltatni, ha hiányát fogja érezni a társadalom a tanitóságnak. De hozzáteszem: ez legyen küzdelmeteknek a legutolsó fegyvere s csak akkor vegyétek kezetekbe, a mikor a kényszerhelyzet fog arra utalni, a mitől jó szellemetek meg fog őrizni, ha előbb elmondott tanácsaimat pontosan teljesiteni fogjátok.

Elhallgatott. E percben érkezett meg a gerlemama s a viszontlátás édes örömei között turbékoltak együtt, nevettek együtt s étették meg felébredt pelyhes kicsinyeiket, én pedig felállottam, széttekintettem, a nap sugarai már rég elhüntek a hegyek között s az alkony szürkülete elzárta szemeim elől a látóhatárt; megindultam hazafelé, egész úton gondolkozva a hallottak felett s lelkem megkönnyebült, midőn szerető enyéim közé léptem.

Azóta minden percben hallom a gerlepár turbékolását, minden percben hallom az adott jó tanácsot s minél tovább hallgatom, minél többször hallom, annál inkább meggyőződöm azok helyességéről, csupán azzal nem vagyok tisztában, hogy valóban a gerle szájából hallottam-e, vagy lelkem sugalma által felvert fantáziám hangjai voltak-e a szavak; azt azonban bizton tudom, hogy akár a madár mondta el, akár képzeletem, de mindenesetre a v a l ó lett elmondva s igy mondtam én is el a kartársaimnak, ha rege alakúnak látszik is az, igy mondám el nekik: „A v a l ó f a n t á z i á j á t."

Erős Szilárd.

— **Keleti utazás.** A levante sajátságos világa s maga civilizációjával, szokásaival, nézeteivel egészen indokolttá teszi azt a nagymértékü érdeklődést, a melylyel europaszerte feléje fordulnak. Görögország, Konstantinápoly, a Kisázsiai partok, a görög szigettenger, Egyptom olyan láncolatát képezik a reánk nézve idegen vidékeknek, hogy természetes, ha mindenki vágyakozik életében legalább egyszer járni ott, a hol a társadalom és a természet meglepő szokatlan alakban jelenik meg előttünk. És ha ebbe az érdekes láncolatba belefüződik még Palestina Jeruzsalemmel s az összes szent helyekkel valamint Szicilia az ő bájos szép tengerpartjával, akkor valóban olyan utiprogramm fekszik előttünk, a melyet nagyon kevés ember valósithat meg, bármennyire szeretné is hacsak fel nem használja azt a rendkivülien kedvező alkalmat, a melyet a magyar királyi államvasutak városi menetjegyirodája által szeptember 3-án elinditandó nagy keleti utazás nyújt. Az utirány a következő: Budapest, Fiume, Zára, Raguza (félnap), Kattaró, Patrasz, Korinthusi csatorna, Athén (egy nap), Konstantinápoly (öt nap), Smyrna (egy nap), Rhodusz (három óra), Beyruth (fél nap), Jaffa, Jeruzsalem (három és fél nap), Port Said (két óra) szuezi csatorna, Alexandria (egy nap), Cairo (négy nap), Szirakuza (fél nap), Katánia (fél nap), Korfu (egy nap), Zara (hat óra), Fiume, Budapest. Az egész utazás körülbelől más fél hónapot vesz igénybe, és az idő kitünő felhasználásával, a programm jeles beosztásával a mit érdekest és szépet lehet látni, amennyit az emberek nagy része egész életén át sem tapasztal. De ha az uti programm nem is volna egyike a legkivánatosabbaknak, maga a tengeri utazás egymagában megérdemelné a részvételt a kirándulásban. Az Iris, az osztrák Lloyd egyik legjobb hajója, kitünő konyhával, nagy fürdővel, férfi és női gondos kiszolgálással, minden megkivántató komforttal folytonosan a társaság rendelkezésére áll. A gyönyörü esték élvezetét a födélzeten elektromos világitás fogja még kellemesebbé tenni. Vig, mozgalmas élet fog folyni különben is a hajón. Naponkint alkalmi lap jelenik meg, hangversenyek, felolvasások és tüzijátékok fogják szórakoztatni a közönséget, úgy hogy a résztvevők bizonyosan egész életükön át szivesen fognak visszaemlékezni a nagy keleti utazásra. Hogy ellátás és kényelem dolgában hiányt senki nem fog szenvedni az iránt biztositékot nyujtanak a magyar kir. államvasutak városi menetjegyirodája által eddig rendezett összes utazások. Az árak emellett igen mérsékeltek. Az egész út, beleszámitva a vasút és hajódijat nemkülönben a teljes ellátást a hajón, az egyes városokban Fiumetól Fiuméig 1. osztályu utasoknak 600 frt, II. osztályu utasoknak 450 frt. Az ellátás a hajón a következőkből áll: reggeli: kávé vagy thea vajjal, sütménynyel; villás reggeli fél 12 órakor: 4 fogás; estebéd d. u. 6 órakor: 5 fogás; este 8 órakor thea. Hotelekben az esti theát kivéve az ellátás ugyanaz. A hajón a villás reggelihez és estebédhez egy-egy kis üveg bor. A Budapestről Fiuméba szóló menettérti jegy érvényessége 60 napra terjed, ennélfogva a visszautazás ezen időn belül is történhetik bármely rendes vonattal, tehát gyorsvonattal is. A társaságot minden tartózkodó állomáson külön fogadott ciceronék vagyis dragománok (kiknek dijait a menetjegyiroda fizeti) fogadják s kalauzolják a nevezetességek megszemléléseben. Jelentkezések ezen kirándulásra bezárólag f. évi augusztus hó 1-ig fogadtatnak el. Ily jelentkezések cziinzendők a budapesti menetjegyirodához (Hungária szálló) vagy a bécsi menetjegyirodához (Wien, Kärthnerring, Grand-Hotel) avagy az aradi, belgrádi, brassói, fiumei, kolozsvári, nagyváradi, pécsi, pozsonyi, temesvári, zágrábi menetjegyirodához. Részletes programm ugyanott dijmentesen kapható.

— **Vasutaink hossza.** 1892. év végén a Magyarországban levő vasutak épitési hossza 12.201·5 kilométer volt s ebből 721·4 km. kettős vágányu; 1891. év végén 12.004·6 km. vasut volt Magyarországon, ugy hogy a gyarapodás 196·9 km. Ebből a 12.201·5 kilométerből 8.417·1 km. jutott a fővonalakra, 3.722.4 km. a helyi érdekü vasutakra és 61·9 km. a helyi- és közuti vasutakra. A ny. á. v. épitési hossza a tulajdonában levő helyi érdekü vonatok nélkül, 7042·1 km.

Csarnok.

A chicagói kiállitás.

A telivér Yankee, a Chicagóban megnyilt kiállitást szereti a „Világ vásár"-ának nevezni. Ez is egyik bizonyitéka, hogy a boom gyártásához — a reklám pergetéshez, a hogy mi mondjuk — pompásan értenek, ha valamely vállalatuk ismertetéséről van szó. Annyira hangoztatták Amerika echoival a páratlan vásár csodáit, hogy nem kételkedtünk volna azon, ha sikerült volna nekik a félvilágot oda csőditeni.

Hanem ezideig ugy állanak az ügyek, hogy a világ vásárán a világ népe óvatossággal s rezervával mutatkozik. Az amerikai maga megteszi azt, hogy kiállitásáról a lehető legszebbet mondja, sőt le is irja, de már oda menni, azt megis nézni, azt már meg nem cseleszi. Az egy millió, gazdag lakossággal biró város, „a nyugat királynéja", — Chicago — egy napi vasutazásnyira fekszik a többi különböző irányban fekvő nagy Babylonoktól. A szélrózsa minden tája felől huszonhárom vasútvonal szájadzik a városba, s a Michigan taván egy sereg hajó tartja fenn a város s az öt tó partján fekvő többi városok között az összeköttetést. Fel is használták a kiállitást látogatók a könnyü közlekedést. Igy az első napon látogatta szt 325.000 egyén, a másik nap 14.000 s a gonosz nyelvek nem győzik ismételni, hogy a látogatók száma következetesen csökken minden nap.

Most már az amerikai ujságok is elismerik, hogy sikernek bizony silány sikert arattak.

Pedig az ünnepélyes megnyitás, s annak előzetes hirdetése egészen amerikai szánér szerint volt csinálva. Már a mint az illik, egy nagy nyilvános hely felavatásánál, csatorna vagy vasut megnyitásánál, kiállitásnál.

A világrész többi lakossága, mely ezer mérföldnyiro lakott, tudta, mikor van a megnyitás ünnepélyes órája, mert telegrafice lett tudósitva:

„Vegyétek le kalapjaitokat. — imádkozzunk." S a szélrózsa minden irányában lekapták kalapjaikat, ismételték a táviró által jelzett igéket, éneket, beszédet.

Az egész ország New-Yorktól San-Franciskóig, Chicagótól New-Orleansig egy pillanatban egy érzelemtől lett áthatva.

Hogyan értsük meg már most, hogy az óriási ismertetés s reklám daczára mégis oly keveseu látogatták a kiállitást, mely Amerika munkás népének a mezőgazdaság, ipar, tudomáuy s művészet oly óriási termék-halmazát van hivatva bemutatni.

Attól félnek talán, hogy nem találnának jó nyugvó, étkező s szórakoztató helyet? Hisz mindenfelé, még Európában is hiresztelték, hogy egy hallatlan méretü hotelt épitettek, mely hivatva lenne a vendégek legióinak befogadására, mely egymagában annyi vendégnek tud helyet adni, mennyi a város összes többi vendéglőiben el sem férhetne. A mi pedig az abban élvezhető kényelmet illeti, arról jobb nem szólni, Harun-al-Rasid szultánnak az Ezeregy-Éjszaka csoda palotáiban nem ment oly jól dolga, mint az uj hotel lakóinak kilátásba helyezték.

A világ valamennyi nagy városaiban colportálták az uj Grand-Hotel sziunyomatu képét, egy óriási, hat emeletes „Neugebäude" formáju épületet, mely ezer s ezer ablak által van véges-végig lyukasztva, s mely ha százezer embernek nem szolgál tanyájául, bát szolgál kétszázezernek. Az is igaz, hogy alapos kérdezősködés után Európában már rájöttek, hogy a famozus hotel csak a papiroson existál.

De hát felépitettek tényleg más százat azon a süppedékes Lagunán, mely a kiállitás területéül szolgál. A hatóság néhányat le is bontatott közülök, mert ugy találta, hogy szolidság tekintetében némi kivánni valót hagytak hátra. A hatóságuak ilyetén formáni beavatkozása a megmaradottak tökéletességének bizonyitványául szolgálhat. Azokban tehát meg lehet bizni. Összeomlani, közülök edeig csak egy omlott össze, pedig a cyclon sem incselkedett vele. Belül igeu kevesen voltak, igy hát nem is érdemes beszélni arról a néhány emberről, ki a baj áldozatául esett.

Egyik közelebbi vasárnap azt irták a chicagói lapok, hogy a nagy város egész kiállitás felé eső része forrongott. A tó gőzhajói óriási tömeget léptettek a partra, a reggeli vonatokon hihetetlen számu látogató érkezett. Egyike volt ez a szép napos reggeleknek, melyben a nap aranyos sugarát mutatta ezen ködben, esőben áztatott vidéknek, hol a tél csak a késő tavasszal veti le fagyos uniformusát.

Azt kellett volna feltenni, hogy az amerikai sokaság bizonyosan megfeledkezett róla, hogy vasárnap van. Egy olyan nap, melyet miuden yankee tiszteletben tart, mint a nyugalom s vallásosság napját. Soha zsidó nem tartja Sabbatját oly tiszteletben, mint a telivér yankee vasárnapját.

De a kiállitás kapui zárva maradtak, nem nyitották ki azokat. Az élégületlenek hangos morajjal adtak kifejezést kedvetlenségüknek, de hát ezekkel meg lett értetve, hogy az Ur napján csak a templom ajtói nyitvák. Az összejött százezrek nem tehettek okosabbat, minthogy — kocsmákba támolyogtak, miután megbámulták messziről a kiállitási épületek kupoláit s oszlopcsarnokait s a mint reggel jöttek, este ugy el is takarodtak.

A világon az amerikai uép az, melyuek a legtürhetőbb vallásos nézetei vannak. Akárhány helyen, ugyanaz a templom szolgál a katholikusok vallásgyakorló helyéül, melyet a protestansok vallanak imaházuknak, s a szabadkőmüvesek páholyuknak. Valamennyi kultus elfér szépen egy és ugyanazon Pantheonban.

Amerika szabad földjén csak a methodistáknak ismerik tizennégy sektáját. A baptistáknak tizenhárom s a presbyteriánusoknak kilencz van. Lehetetlenség volna előszámlálni a lutheranusokat, episcopatistákat congregationálistákat, római s ó-katholikusokat, a quackereket. Ha az amerikaiak egy állami vallást akarnának elfogadni, a választás maga nehézségbe ütköznék. Valamennyi ezen vallásfelekezetek szépen elférnek egymás mellett, hanem egy van, mely valamennyi fölött általánosságban van elfogadva, melyet ép oly skrupulozusan betart a szabad gondolkodó, mint a szabadkőmüves s ez: a vasárnap kultusa.

Már pedig oly országban melyben az általános ünnep s munkaszünet idején, vasárnap bezárják a kiállitás kapuit, a kiállitás-nak csak fiaskó lehet a vége!

De van talán más oka is annak, hogy a siker nagyon is kétes, daczára annak, hogy Észak és Dél egyesült erővel fújták, — persze jó fizetés mellett — a reclam trombitáit. Ha a chicagói Jackson-parkba, a jelenlegi kiállitás területére csak annyi amerikai menne, a mennyi franczia a Champ-de-Mars téri kiállitást nézte meg 1889-ben, — abban az esetben, bár idegen nem is jönne, a kiállitás fényes sikerünek lenne mondható. Hanem ugy látszik, hogy éppen az amerikai elem az, mely majdnem tüntetőleg marad távol, és semmi ok sincs azon feltevés elfogadására, hogy a nyár folyamán gondolatmenetőket megváltoztatnák. Az Egyesült-Államok valamennyi nagyobb városai féltékenyek egymásra. A chicagói kiállitás, bár világkiállitásnak czimezteti magát, végre is csak helyi érdekü vállalatnak mondatik a többi amerikai városok által, melyet néhány éppen oly gazdag, mint élelmes kereskedője ütött nyélbe. A legtekintélyesebb lapok megegyeznek abban, hogy Chicagót mint várost, csak relativ fogalomheli tekintély illeti meg. Súgva-búgva parvenunak mondják, melynek pretensiói sehogy sem illenek nagyon is szerény származásához. A jelenlegi generatió látta azt majdnem a semmiből kinőni, s mértéken felüli prosperáláshoz jutni.

Első lakóiról, alapitóiról legjobb nem is beszélni, mert ezek bizony minden mesterséget vágig próbált 13próbás kalandorok voltak, kik az atlanti tenger majd minden kikötőjében koptattak el néhány seprűt. Akadt köztük egy sereg bankrót kereskedősikkasztó pénztáros, kétségbeesett spanyol hidalgó, ki czimerét óhajtotta hearanyosni, bár kutyabőrével s őseivel eredeti hazájában sem tudott volna beszámolni. Ezzel nem azt akarjuk mondani, hogy az emberek ezen furcsa agglomeratiójában nem is akadt becsületes ember, mert végre is a nagyszerü világváros létesitése maga czáfolná meg ez állitás igazságát. De tény az, hogy a Chicagón kivül lakó amerikai, a ki nem ment oda dollár ő fenségét imádni, mégis csak azon nézeten marad, hogy nem Chicagóban van az igazi nagyság s nemseti dicsőség. S mert ezen nézeten vannak sokan, mi sem természetesebb, minthogy a legteljesebb közönynyel tisztelik meg a „Világ vásárát" a chicagói kiállitást.

Azon honfitársainknak, kik ezreseiket a kiállitás megszemlélésére akarják áldozni, a dolgok ilyetén állásával mégis csak jó tisztába lenniök.

Pascalon.

Közgazdaság.

Uj találmányok és műszaki közlemények.

Közli: Bergl Sándor mérnöki és szabadalmi irodája Budapest VI. Andrássy-ut 30.

Jövő világitása. Tizenöt év óta milv csodákat müvelt az elektromosság. Mig azelőtt tisztán a laboratoriumokban szerepelt, addig ma már behálózza az egész világot és minden iparágat; sőt uj iparágakat is teremtett: a galvanoplastika sokszorositja a szobrászat müremekeit, preparálja a fémeket, amelyek a levegővel érintkezve nem rozsdásodnak és tartós fémszerkezeteket is létesit, melyeket még néhány évvel ezelőtt a képzelet szüleményeuek tartottak; az elektrochemiai szétbontás valóságos forradalmat idéz elő a fehéritésben és az előbb magas áruk miatt hozzáférhetlen fémeket hozzáférhetővé teszi; a táviró ugyanazon sodronyon több táviratot közvetit egyidőben és a telephon segélyével kényelmesen cseveghetünk Párisból Londonnak, sőt New-Yorkból Chicágóval azaz 1500 kilométer távolságban. Az elektrotechnikusok szolgálatkészszé teszik a természet erőit, a legtávolabb eső vizeséseket sőt a Niagara zuhatagát is és ezen erőket rengeteg nagy távolra átviszik. Szerény és kezdetleges kisérleteket tettek már az elektromossággal avégből is, hogy a léghajóval hatalmukba ejtsék a lég birodalmát. Europa, valamint az egész föld fővárosait meghóditotta az elektromos világitás. Az elektromos világitás szelid és aranyos lángja nemcsak a városokban pótolja a gázt, hanem a hegyi falvakban — hol néhány évvel ezelőtt még a petroleum világitás is fényüzés volt — a petroleumot is; vele millióuyi sugárzó gyertyafénynyel megvilágitják a nyilvános tereket, a katonai váracsokat, a hadi hajókat és a világitó tornyokat. Mindezek daczára az elektrotechnikusok még sincsenek megelégedve az eredménynyel. Miként a kereskedő, ha tartozásáról és követeléséről pontos mérleget állit össze, észreveszi, hogy sok haszontalan kiadás mellőzésével árait olyannyira leszállithatja, hogy versenyezni nem lehet vele, azonképpen az elektrotechnikusok is kiszámitották, hogy a legjobban működő ivlámpa is csak a feny előállitásához szükséges energia $2^1/_2\%$-át használja ki, tehát $97^1/_2\%$ veszendőbe megyen.

A fehéren izzólámpa hasznos munkája csak $5\%_{00}$, a gozcsőé 2%, sőt a gyertyáé csak $1\%_{00}$; ebből igen könnyen megérthető, hogy miért nincsenek az elektrotechnikusok az elért eredménynyel megelégedve. Ha mindezek daczára ezen világitás mégis elegendő praktikusnak bizonyult, annak oka abban keresendő, hogy a mi szemünk oly csodálatosan érzékeuy, hogy ha az 1 kg. viznek 1°-ra való felmelegitéséhez szükséges hőt fénynyé alakitanók át, az több mint 100 millió évig hatással volna a szemre! Az emberi szem különösen olyképen vau összeállitva, hogy az a napfényt, amelynek a sárga feny képezi a legfényesebb részét, a lehető legjobban kihasználja. Mi az oka annak, hogy a szem e tökéletessége mellett mégis oly tömérdek hasznos munka megyen veszendőbe? Miként tudva van a hang a hangzó test rezgései folytán keletkezik és minél nagyobb az egy másodperczuyi rezgések száma, annál élesebb a hang. Ha az egy másodperenyi rezgések száma 32-nél kisebb, vagy körülbelül 80,000-nél nagyobb, akkor hangot nem hallunk. A feny is az aether rezgésének szüleménye. Ha e rezgések száma 484 trilliónál kisebb, akkor a szem mitsem vesz észre és csak hő fejlődik; azonban ha a rezgések száma nagyobb, de 709 trilliónál kisebb, akkor vörös, sárga, zöld és viola fényt látunk, melyek napfénynyé egyesülnek és egyetlen egy benyomást a feher szint idézik elő. 709 trillió rezgésen tul már csak chemiai kisugárzások vannak, melyek ugyan a fényképészeti lemezekre még hatnak, de a szem által észre nem vétetnek. Tehát feny előállithatása czéljából a testek hőmérsékletét mindaddig emelnünk kell, mig azok nem világitanak, de ekőzben tömérdek mennyiségü hő és chemiai rezgés megyen ránk nézve veszendőbe. Ha tehát avégből égetünk el valamit, hogy világosságot állitsunk elő, akkor ez éppen annyi, mint az orgona minden pedáljat és bellentyüjét mozgatni a végből, hogy egy különös hangot hozhassunk létre.

Eszerint itt azon probléma körül forog a dolog, közvetlenül ama rezgéseket előállitani, melyek a szemet érintik, természetesen anélkül, hogy a többi is fellépjen. Lehetséges-e ez? Nagyon valószinüleg igen. Különböző uton-módon és rendkivül csekély veszteséggel a hasznos munkában foszforexiáló fényt tudunk előállitani, különösen pedig légmentes — az ugynevezett Gaisler-fele — csövekben. Tesla ur kisérletei azt mutatják, hogy igen élénk fényt állithatunk elő és az elektrotechnikusok reménylik, hogy igen rövid idő mulva már közvetlenül tudnak oly fényt előállitani, mely szemünk érzékenysége maximumának felel meg, azaz könnyedén a zöldbe játszó sárgás fényt, hasonlit ahhoz, amelyet a szent János bogárka kis mértékben állit elő és amelyet — ugy látszik — szemünk egészen befogad. Azon a napon, midőn a gyertyában levő hasznos munka, ezen egyetlen egy gyertyával az emlitett fajú fénynyé változtatik át, akkor ezerszer erősebb és ezerszer olcsóbb világitást kapunk. Habár a hasznos munka ily tökéletes kiaknázását nem is reménlhetjük, annyi azonban tény, hogy a mai rossz világitásunk előbb-utóbb egy jobbnak fog helyet adni. E keresendő feny teljesen hőmentes, egyidejüleg szelid és erőteljes és a szemet nem bántja, hanem ellenkezőleg jótékonyan hat rá; e „jövendőfeny" egyesiti a rezgő feny élénk mozgékonyságát a szent János bogárgának a világos, csendes, meleg éjszakai fényével.

— **Jókai Mór Regényeinek Diszkiadásából** a 9. és 10. füzetet vettük, melyekben a *Magyar Nábob* folytatását találjuk. A 9. füzet szövegképeket, a 10. pedig a szövegképeken kivül egy *remek aquarellképet* is tartalmaz. A Goró Lajos művészi kezéből kikerült képek, valamint a gyönyörü alak, papir és nyomás a Nábob ezen diszkiadását legszebb diszmunkáink sorába emelik. Minden füzet ára 40 kr. Megjelenik az Athenaeum kiadásában Budapesten.

— **„Kortársak", „Zeitgenossen", „Vekodruhovla"** cz. a magyar, német és tót ifjuság és nép számára Kőrösi László dr. fővárosi iró és főreáliskolai tanár szerkesztésében és kiadásában egy uj füzetes irodalmi vállalat indul meg, mely hazafias és tanitó irányánál fogva meltán megérdemli az olvasóközönség pártfogását. A Franklin-Társulat nyomdájában készülő diszes füzeteket mesteri kivitelü arczkép és művészi czimlap fogja ékesiteni. Az 5—10 ivre terjedő füzetek a Fejedelmek közül népszerü nyelven be fogják mutatni három hazai nyelven a következőket: XIII. Leo. — Ferencz József. — Erzsébet. — Ferencz Ferdinánd. — József főh. — Viktória angol kir. — II. Vilmos német cs. — III. Sándor orosz cs. — Umberto olasz kir. — II. Lipót belga kir. — II. Oszkár svéd-norvég kir. — Abdul Hamid török cs. — IX. Keresztély dán kir. — XIII. Alfonso és Krisztina. — Károly román kir. — Sándor szerb kir. — György görög kir. — Károly Ferd. portugall kir. — Ferdinand polgár fejedelem. — A főpapok közül: Vaszary K., Császka Gy., Samassa J., Schlauch L., Hornig R., Hidassy C., Zalka J., Dulánszky N., Schopper Gy., Meszlényi Gy., Steiner F., Bubics Zs., Dessewffy S., Bende J., Rimely R., Selka N. érsekeket és püspököket. — Az államférfiak közül: Kossuth, Tisza K., Wekerle, Szilágyi, Csáky A., Apponyi, Eötvös, Ugron, Berzeviczy, Zichy N., Eszterházy M. M., Csemegi, Szlávy, Zichy Jenő. — Irók: Jókai, B. Bajza L., Sz. Nogáll J., Tutsek Anna, Tóth L., Szilágyi S., Szász K., Gyulai P., Vadnai K., Vajda J., Falk M., Bulcsai S., Agai A., Horváth Gy., Rákosi J., Szana T., Ábrányi, Bartók, Kuna, Endrődi, Erődi B., Mikszáth, Várady A., Herczeg, Karczag stb. — Művészek: Munkácsy, Zichy M., L. Sz., Benczúr, Wagner, Roskovits, Lietzermayer, Ströbl, Zala, Zichy G., Paulay, Prielle, Jászai M., Markus E., Török J., Blaháné, Küry Kl., Ujházy, Nadai, Nagy, Mihályfi stb. — Tudósok: Pulszky, Brassai, Vambéry, Eötvös, Széchen, Szily, Thaly, Szinnyei, Szabó, Fraknói, Knauz, Pór, Dankó, Szechenyi, Löczy, Herman, Beöthy, Schwarz, Ábrányi, Nagy J., Szarvas, Timon, Czigler stb. — Külföldi nagyok: Bismarck, Edison, Carnot, Gladstone, Mommsen, Virchow, Lindau, Müller, Cantu, Rossi, Flamarion, Pasteur, Koch, Rothschild, Matejko, Zumbusch, Joachim, Sarah B., Duse, Sarasate, Verdi, Mascagni, Ibsen, M. Twain, Tolsztoj, Zola, Sardon, Ohnet stb. Egy-egy füzet bolti ára 30 kr. Öt füzet előfizető ára egy frt, mely összeg a szerkesztő-kiadó nevére (Budapest, Andrássy-ut 25. sz. a.) küldendő.

Selyem hamisitvány. Égessünk el egy mintát a venni szándékolt fekete selyemből s a hamisitás rögtön kiderül: Mert mig a valódi jól festett selyem az elégetésnél nyomban összepödörödik és csakhamar kialszik, maga után csekély világosbarna hamut hagyván; addig a hamisitott selyem (mely zsiros szinü-szallonás-lesz és könnyen törik) lassan tovább ég (minthogy rostszállai a festőanyagtól telittetten tovább izzanak) és sötét barna hamut hagy maga után, de valódi selyem módjára soha össze nem pödörödik, csak meggörbül. ***Henneberg G.*** (cs. kir. udvari szállító) ***selyemgyára Zürichben*** házhoz szállitva, póstaber és vámmentesen szivesen küld bárkinek is mintákat, akár egyes öltönyökre való, akár egész végekben levő valódi selyem szöveteiből. Svajczba czimzett levelekre 10 kros és levelezőlapokra 5 kros bélyeg ragasztandó.

Magyar királyi államvasutak.
MENETREND.

Érvényes 1892-ik évi október 1-től.

Budapestre.

Szombathely	éjel	2.42	reggel	7.35	d. u.	12.44	este	10.53
Vép . . .	„	2.58	„	7.48	„	12.56	„	10.06
Sárvár . .	„	3.28	„	8.12	„	1.22	„	11.31
O.-Asszonyfa	„	3.47	„	8.26	„	1.37	„	11.46
Kis-Czell .	reggel	4.26	„	8.48	„	2.30	„	12.10
Győr . . .	d. e.	10.34	„	10.34	„	5.02	„	2.35
Bpestre érk.	d. u.	1.25	d. u.	1.25	este	7.50	„	7.10

Budapestről.

Budapest .	regg.	8.30	d. u.	2.05	este	9.30	d. u.	2.05
Győr . . .	d. e.	11.35	„	5.07	„	2.09	„	5.55
Kis-Czell .	d. u.	1.54	este	6.53	„	4.11	este	9.39
O.-Asszonyfa	„	2.14	„	7.12	„	4.32	„	9.07
Sárvár . .	„	2.26	„	7.24	„	4.45	„	9.24
Vép . . .	„	2.52	„	7.47	reggel	5.12	„	9.56
Szombath. é.	„	3.04	„	7.58	„	5.25	„	10.12

Szombathelyről Grácz felé indul:

Szombathely	regg.	5.38	d. u.	3.12	este 8.05
Kis-Unyom	„	5.51	„	3.25	„ 8.17
Egyházas-Rádocz . . .	„	6.05	„	3.39	„ 8.30
Körmend	„	6.19	„	3.52	„ 8.42
Csákány	„	6.35	„	4.05	„ 8.57
Rátót	„	6.45	„	4.15	„ 9.06
Szent-Gotbárd	„	7.09	„	4.33	„ 9.26
Gyanafalva	„	7.33	„	4.50	„ 9.44
Grácz be érkezik	d. e.	10.25	este	7.34	„ —,—

Grácz felől Szombathelyre érkezik:

Grácz	délb.	—.—	regg.	8.10	este 6.12
Gyanafalva	reggel	5.46	„	10.56	„ 9.10
Szt-Gotthárd	„	6.03	„	11.11	„ 9.25
Rátót	„	6.23	„	11.29	„ 9.42
Csákány	„	6.34	„	11.39	„ 9.51
Körmend	„	6.50	„	11.53	„ 10.04
Egyházas-Rádocz . . .	„	7.03	„	12.08	„ 10.17
Kis-Unyom	„	7.16	„	12.22	„ 10.29
Szombathelyre érkezik .	„	7.28	„	12.36	„ 10.41

Vasuti menetrend.

Klm.	Állomások.	sz. vegyes vonat		
		II. II. oszt. kocsikka		
	Középeurópai idő.	reggel	d. u.	este.
—	**Kőszeg** ind.	5⁰⁰	11⁵⁵	5⁵⁰
6	Lukácsháza (m. h.)	5¹⁴	12⁰⁸	6⁰⁴
12	Német-Gencs (m. h.)	5³¹	12²⁴	6³¹
18	**Szombathely** érk.	5⁴⁶	12³⁹	6⁴⁶
—	**Szombathely** ind.	6⁴⁵	3¹⁵	7⁰⁵
7	Német-Gencs (m. h.)	7⁰¹	3³¹	7²⁸
13	Lukácsháza (m. h.)	7¹⁸	3⁴⁸	7⁴⁸
18	**Kőszeg** érk.	7³¹	4⁰¹	7⁵¹

Csak kedden, pénteken, vasár- és ünnepnapon közlekedik egy negyedik vonat Kőszegről 8 ó. 10 perczkor és Szombathelyről 11 ó., — perczkor.

Déli vasuti menetrend.

Szombathelyről Bécs felé indul:

Szombathely . . .	reg. 4.00	reg. 5.52	d. e. 9.01	d. u. 4.39
Acsád	„ 4,18	„ 6.07	„ 9.18	„ 4.55
Becsbe érk. . . .	„ 9.00	„ 9.40	d. e. 1.54	„ 8.58

Bécs felől Szombathelyre indul.

Bécs	regg. 7.20	délb. 1.35	d. u. 5.05	est. 7.40
Acsád	„ 10.41	„ 6.21	„ 9.08	éj. 12.20
Szombath. é. . . .	„ 10.55	„ 6.40	„ 10.22	„ 12.37

Szombathelyről Nagy-Kanizsa felé indul:

Szombathely . . .	d. e. 11.07	este 7.05	éjjel 12.51
Dömötöri	„ 11.23	„ 7.27	„ 1.10
Molnári	„ 11.32	„ 7.41	„ 1.21
Vasvár	„ 11.40	„ 7.51	„ 1.29
Sz.-Iván (Z.-Egerszeg)	d. u. 12.25	„ 8.47	„ 2.19
N.-Kanizsára érk. .	„ 1.34	„ 10.15	„ 3.42

Kanizsa felől Szombathelyre indul:

N.-Kanizsa	éjjel 12.45	reggel 6.05	d. u. 2.05	
Sz.-Iván (Z.-Egerszeg)	„ 2.15	„ 7.22	„ 3.15	
Győrvár	„ 2.39	„ 8.08	„ 3.38	
Molnári	„ 3.14	„ 8.17	„ 4.05	
Dömötöri	„ 3.27	„ 8.28	„ 4.15	
Szombathelyre ér. .	„ 3.47	„ 8.45	„ 4.21	

Piaczi-árak.

Buza	100 kilo . .	8	frt.	10	krtól	8	frt.	30 kr-ig.
Rozs	„ . .	7	„	40	„	7	„	20 „
Árpa	„ . .	6	„	20	„	6	„	50 „
Kukoricza	„ . .		„	—	„	6	„	20 „
Zab	„ . .	7	„	60	„	7	„	80 „

		frt.	kr.			frt.	kr.
Buzaliszt I.	100 kilo	15	50	100 kilo burgonya		1	85
„ II.	„	14	80	Marhahus .	1 kilo	—	60
Rozsliszt I.	„	13	—	Marha zsir		1	10
„ II.	„	11	—	Disznóhus .	„	—	56
Buzakorpa .	„	5	—	„ zsir .	„	—	68
Rozs „ .	„	5	—	Borjuhus .	„	—	60
Köleskása .	„	13	—	Birkahus .	„	—	36
Dara . .	„	16	—	1 méteröl bükkfa		13	50
Árpa dara .	„	8	—	„ „ dorong		10	—
Széna . .	„	2	—	„ tölgyfa		9	40
Szalma . .	„	1	52	„ „ dorong		7	90

Vasvármegye gyöngye a

petánczi savanyuviz

(a megye legszénsav-dúsabb natron-lithion forrása),

mely miniszterileg

gyógyitóviznek

ismertetett el,

8 kiállitáson kiváló kitüntetésben részesült

és a római pápai és királyi udvarokban asztalra kerül.

Minthogy a petánczi vizet bizonyos oldalról régi szokás szerint ócsárolják, becsmérlik, ezennel óvjuk a t. közönséget az ily rágalmaktól, melyeket a kenyéririgység sugall.

Borral keverve kitünő.

Évente 1 millió palaczk árusittatik el. — Fennáll 11 év óta.

Kőszegen kapható **Jánosa Gyula** urnál.

Péküzlet bérbeadása.

Bozsokon a **Mágli István** tulajdonát képező

péküzlet

azonnal és több évre haszonbérbe adatik. Közelebbi felvilágositást a tulajdonos ád Bozsokon.

Minden háztartásra nézve nélkülözhetetlen a

KATHREINER-féle KNEIPP MALÁTA KÁVÉ

babkávés izü. A Kathreiner-féle Kneipp maláta-kávé azt az eddig el nem ért előnyt nyujtja, hogy lemondhatunk a vegyitetlen vagy azurrogatokkal vegyitett babkává általános élvezetéről és készithetünk helyette sokkal **jobb izü**, amellett **egészségesebb** a **táplálóbb** kávét. — **Igen jó** babkávéval vegyitve. **Nagyon ajánlható** asszonyoknak, gyermekek- és betegeknek.

Utánzásokat óvatosan kerülni kell.

½ kiló ára 25 kr. — Mindenütt kapható.

Csak fehér csomagokban, melyeken KNEIPP plébános ur arczképe mint védjegy van, valódi.

Nyomatott Feigl Gyula könyvnyomdájában Kőszegen.